

Á. F. L. proti Islandu, rozsudek ze dne 10. 6. 2025 - K podmínkám, za nichž lze přistoupit k odnětí dítěte z péče rodiče se zdravotním postižením

Stěžovatel: Á. F. L.

Žalovaný stát: Island

Číslo stížnosti: 35789/22

Datum: 10.06.2025

Článek Úmluvy: čl. 14
čl. 8

Rozhodovací formace: Senát

Soud: Evropský soud pro lidská práva

Hesla: diskriminace, nejlepší zájem dítěte, opatření nezbytná v zájmu dětí, péče o dítě, právo na respektování rodinného života, přiměřené úpravy, rodiče se zdravotním postižením

Český právní řád: čl. 10 odst. 2 Listiny základních práv a svobod
čl. 32 odst. 1 Listiny základních práv a svobod
čl. 32 odst. 4 Listiny základních práv a svobod
§ 466 an. zákona č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních
§ 858 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník
§ 866 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník
§ 869 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník

Významnost: 2

**VÝBĚR ROZHODNUTÍ EVROPSKÉHO SOUDU PRO LIDSKÁ PRAVA PRO JUSTIČNÍ PRAXI Č.
2/2026**

Á. F. L. proti Islandu, rozsudek ze dne 10. 6. 2025

Autorský komentář

Předkládané rozhodnutí je názorné pro dobrou praxi národních států v situacích, kdy má dojít k odnětí dítěte z péče rodiče, který je zdravotně postiženou osobou, aniž by současně bylo zasaženo do jeho svéprávnosti. Byť stěžovatel nebyl národním státem považován za osobu se zdravotním postižením, přesto Soud v této věci uzavřel, že stěžovatel je beneficentem Úmluvy OSN o právech osob se zdravotním postižením a zejména se jej dotýká čl. 23 odst. 4 Úmluvy, který stanoví, že smluvní státy zajistí, aby dítě nebylo odděleno od svých rodičů proti jejich vůli, s výjimkou případů, kdy příslušné orgány podléhající soudnímu přezkumu rozhodnou v souladu s platnými právními předpisy a postupy, že takové oddělení je nezbytné v nejlepším zájmu dítěte. V žádném případě

nesmí být dítě odděleno od rodičů na základě zdravotního postižení dítěte nebo jednoho z rodičů. Soud shledal, že důvodem odnětí dítěte v dané věci nebylo samotné zdravotní postižení stěžovatele, ale absence schopnosti stěžovatele poskytovat dceři rodičovskou péči, a to ani s robustní podporou, která mu byla poskytnuta. Stěžovateli byla službou na ochranu dětí v Reykjavíku poskytnuta diagnostika a poradenství v Mánabergu, rezidenčním zařízení, poskytujícím nejkomplexnější a nejdetailejší podpůrná opatření na ochranu dětí. Zaměstnanci Mánabergu po absolvování pobytu stěžovatele doporučili, aby měl stěžovatel v budoucnu přístup k podpůrné rodině, včetně poradenství v oblasti autismu a úzkosti. Stěžovateli byla následně poskytnuta pomoc podpůrnou rodinou až na sedm dní v měsíci a bylo rovněž pokračováno v psychologickém poradenství, nicméně situace dítěte si vyžádala náhradní pěstounskou péči a přezkoumání rodičovských kompetencí otce, ovšem při plném respektu k zachování kontaktů mezi stěžovatelem a dcerou v pěstounské péči. O přešetření rodičovských práv stěžovatele rozhodoval v obou stupních soud složený ze dvou profesionálních soudců a psychologa působícího jako laický soudce. Národní soudy shledaly naplnění zákonných podmínek pro ztrátu péče o dítě z důvodu, že každodenní péče, výchova nebo vztahy mezi rodiči a dítětem jsou s ohledem na věk a vyspělost dítěte hrubě nedostatečné a že je jisté, že fyzické nebo duševní zdraví dítěte nebo jeho vývoj jsou ohroženy, protože jeho rodiče jsou zjevně nezpůsobilí k výkonu péče. I když bylo soudním rozhodnutím zasaženo do rodičovské odpovědnosti stěžovatele, stalo se tak až po vyčerpání jiných dostupných mírnějších opatření a za stavu, kdy byl i nadále udržován kontakt mezi stěžovatelem a dcerou. Podobnou situací, jako v předkládané věci, se zabýval i Nejvyšší soud, a to v rozsudku ze dne 30. 5. 2023, sp. zn. 24 Cdo 2347/2022, uveřejněném ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek pod č. 27, ročník 2024, kde vysvětlil, že rozsah, v němž byl člověk soudně omezen ve svéprávnosti, se nemusí nutně „propsat“ i do jeho rodičovské odpovědnosti, jinými slovy, že mohou nastat i situace, kdy je člověk omezen ve svéprávnosti, ale jeho rodičovské odpovědnosti se to nedotkne a nevyvstane tak ani důvod k odnětí dítěte. Na druhou stranu, důvodem pro pozastavení výkonu rodičovské odpovědnosti soudním rozhodnutím může být i trvalá duševní porucha (plně svéprávného) rodiče, i když nevyžaduje dlouhodobou hospitalizaci rodiče ve zdravotnickém zařízení. V takovém případě - vyžaduje-li to současně zájem dítěte - soud může pozastavit výkon rodičovské odpovědnosti rodiče v celém rozsahu nebo jen v rozsahu některých jejích složek (případně jen některých právních jednání), v závislosti na tom, v jaké míře není rodič schopen (není způsobilý) z důvodu duševní poruchy rodičovskou odpovědnost vykonávat. V odůvodněných případech soud může rodiči, jemuž byl (lhostejno v jakém rozsahu) pozastaven výkon rodičovské odpovědnosti, určit soudním rozhodnutím styk s dítětem (viz rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31. 5. 2023, sp. zn. 24 Cdo 3883/2022, uveřejněný ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek pod č. 38, ročník 2024). Rovněž z důvodu ochrany dítěte soud může v celém rozsahu pozastavit rodiči výkon rodičovské odpovědnosti z důvodu jeho nepříznivého duševního stavu i v případě, že duševní stav rodiče nebyl (nemohl být) přezkoumán znalcem z oboru psychiatrie pro nespolečnou spolupráci rodiče se znalcem, jestliže z výsledků dosavadního dokazování i přesto vyplývá, že duševní stav rodiče je nepříznivý a negativně ovlivňuje výkon jeho rodičovské odpovědnosti (viz. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 7. 8. 2024, sp. zn. 24 Cdo 1557/2024).

(Zpracoval JUDr. Lubomír Ptáček, Ph.D.)

SKUTKOVÝ STAV

Stěžovateli byla v dětství diagnostikována porucha autistického spektra a porucha pozornosti s hyperaktivitou (ADHD) a mírné mentální postižení; islandské orgány však nikdy stěžovateli formálně neudělily status osoby se zdravotním postižením. Přes zdravotní postižení ukončil specializované studium a udržel si práci. V únoru 2019 se stěžovateli a jeho přítelkyni narodila dcera V. F., o kterou v prvních týdnech společně pečovali, zanedlouho však bylo zřejmé, že při výchově dítěte budou potřebovat institucionální pomoc. Rodiče se rozešli, V. F. byla nejprve svěřena do péče matky, následně však orgán sociálně-právní ochrany dětí rozhodl, že péči o dceru převezme

stěžovatel s podporou své matky. Tentýž orgán připravil v součinnosti se stěžovatelem plán podpůrných opatření se záměrem posílit jeho rodičovské kompetence. Součástí tohoto plánu byl čtyřměsíční pobyt stěžovatele s dcerou v zařízení Mánaberg, které se specializuje na praktickou pomoc rodičům s péčí o dítě s cílem osvojení potřebných návyků, poskytování odborné podpory sociálních pracovníků (zaměstnanců zařízení Mánaberg a společnosti YLFA), kteří několikrát týdně docházeli do domácnosti stěžovatele, aby mu poskytli pomoc přizpůsobenou jeho zdravotnímu postižení, výchovné poradenství a terapii zaměřenou na posílení vztahu stěžovatele s jeho dcerou, dále také zapojení podpůrné rodiny s cílem zmírnit zátěž stěžovatele. Navzdory tomu, že stěžovateli byla prostřednictvím uvedených opatření dlouhodobě poskytována rozsáhlá podpora, v odborných zprávách bylo opakovaně konstatováno, že ačkoliv má stěžovatel jednoznačně dobrou vůli, projevuje snahu a k dítěti má citový vztah, není schopen v důsledku svého zdravotního postižení osvojit si základní rodičovské kompetence, rozpoznat a uspokojovat fyzické potřeby své dcery a navázat s ní vztah potřebný pro její správný emocionální a psychický vývoj. Na základě těchto zjištění rozhodl Výbor orgánu pro ochranu dětí („the Reykjavik Child Protection Committee“) v červenci 2020 o umístění dítěte do pěstounské péče na přechodnou dobu, přičemž právo stěžovatele na styk s dítětem bylo stanoveno na tři hodiny každé dva týdny. Dítě v době, kdy bylo umístěno do pěstounské péče, vykazovalo známky pokroku, stěžovateli bylo doporučeno vzdát se péče o dítě, protože tak však neučinil, zahájil orgán sociálně-právní podpory dětí řízení o odnětí dítěte z péče stěžovatele. Soud v řízení nařídil provedení znaleckého posouzení zaměřeného na otázku, zda by mohlo mít při zohlednění práv osob se zdravotním postižením podle Úmluvy o právech osob se zdravotním postižením poskytování dalších přiměřených úprav a podpůrných opatření dopad na stěžovatelovy rodičovské kompetence. Na základě provedeného dokazování pak dospěl k závěru, že přes rozsáhlé využití podpůrných opatření nebyl stěžovatel schopen naplnit potřeby své dcery a přijetí dalších podpůrných opatření by již nebylo v jejím nejlepším zájmu. Odvolací soud rozhodnutí soudu prvního stupně potvrdil.

PRÁVNÍ POSOUZENÍ

IV. TVRZENÉ PORUŠENÍ ČL. 14 VE SPOJENÍ S ČL. 8 ÚMLUVY

57. Stěžovatel namítal, že islandské orgány porušily jeho právo na respektování soukromého a rodinného života a zákaz diskriminace podle čl. 8 a 14 Úmluvy, neboť nehledaly a nepřijaly opatření, která by mu pomohla s péčí o jeho dceru. Tím mu neoprávněně odepřely přiměřené úpravy, v důsledku čehož došlo k odnětí dítěte z jeho péče. Relevantní části výše uvedených ustanovení znějí takto:

Čl. 8:

„1. Každý má právo na respektování svého soukromého a rodinného života ...

Státní orgán nemůže do výkonu tohoto práva zasahovat kromě případů, kdy je to v souladu se zákonem a nezbytné v demokratické společnosti v zájmu národní bezpečnosti, veřejné bezpečnosti, hospodářského blahobytu země, předcházení nepokojům a zločinnosti, ochrany zdraví nebo morálky nebo ochrany práv a svobod jiných.“

Čl. 14:

„Užívání práv a svobod přiznaných touto Úmluvou musí být zajištěno bez diskriminace založené na jakémkoli důvodu, jako je ... nebo jiné postavení.“

A. Úvodní poznámky

1. Rozsah věci

58. Soud upozorňuje na rozmanitost právních otázek a argumentů předložených stěžovatelem v projednávané věci. Soud v souladu se zásadou *iura novit curia* není vázán důvody vznesenými stěžovatelem dle Úmluvy a jejích protokolů a má pravomoc rozhodnout o právní kvalifikaci skutkových okolností stížnosti a posoudit ji podle jiných článků či ustanovení Úmluvy, než kterých se stěžovatel dovolával. Své rozhodnutí však nemůže založit na skutečnostech, které nejsou předmětem stížnosti (viz mimo jiné rozsudek velkého senátu ze dne 20. 3. 2018, Radomilja a ostatní proti Chorvatsku, č. 37685/10 a 22768/12, bod 126).

59. Soud, jakožto orgán oprávněný rozhodnout o právní kvalifikaci skutkových okolností případu, s ohledem na způsob, jakým stěžovatel formuloval své námitky, na hlavní sporné body mezi stranami i na otázky, kterými se zabývaly vnitrostátní orgány, dospěl k závěru, že projednávaná věc, co do tvrzení stěžovatele (osoby se zdravotním postižením), že mu byly údajně odepřeny přiměřené úpravy, spočívající v poskytnutí adekvátních podpůrných opatření, by měla být posouzena z hlediska čl. 14 ve spojení s čl. 8 Úmluvy.

2. Postavení stěžovatele jako osoby se zdravotním postižením

60. Soud konstatuje, že strany ve svých vyjádřeních v této věci věnovaly značnou pozornost otázce, zda měl být stěžovatel podle islandského práva považován za osobu se zdravotním postižením, zda měly příslušné orgány nebo stěžovatel učinit kroky k tomu, aby mu byl tento status formálně přiznán, jaký stupeň postižení měl být uznán, a zda mělo být uznání předpokladem pro získání určitých specializovaných služeb.

61. Soud je obeznámen s vymezením osoby se zdravotním postižením dle čl. 1 Úmluvy o právech osob se zdravotním postižením ... a se skutečností, že stěžovateli byly v raném věku diagnostikovány porucha autistického spektra a porucha pozornosti s hyperaktivitou ... Je si rovněž vědom toho, že definice osoby se zdravotním postižením dle čl. 2 zákona č. 38/2018, o službách pro osoby se zdravotním postižením s dlouhodobou potřebou podpory ... je téměř identická s definicí obsaženou v čl. 1 Úmluvy o právech osob se zdravotním postižením. Podklady obsažené ve spisu v této věci silně nasvědčují, že stěžovatel může pod tato vymezení spadat.

62. Soud nicméně nepovažuje za nezbytné, aby sám rozhodoval, zda měl být stěžovatel podle vnitrostátního práva uznán za osobu se zdravotním postižením, jaký měl být stupeň a rozsah tohoto postižení ani jakým způsobem mu měl být tento status přiznán. Soud je toho názoru, že povinnost státu zohlednit zdravotní postižení osoby a poskytnout jí individuálně přizpůsobená podpůrná opatření, včetně přiměřených úprav, by neměla být sama o sobě podmíněna formálním uznáním či klasifikací tohoto postižení poté, co si jsou vnitrostátní orgány jeho existence dostatečně vědomy (srov. rozsudek ze dne 30. 4. 2009, Glor proti Švýcarsku, č. 13444/04, body 53 a 91).

63. Materiály ve spise jednoznačně prokazují, že všechny orgány ... i odborníci ... považovali stěžovatele za zdravotně postiženého bez ohledu na jakýkoliv formální status.

64. Ve světle výše uvedeného nemá Soud žádný důvod k této otázce přistoupit odlišně a dovozovat jakékoliv závěry z absence formálního uznání stěžovatelova postižení. Proto bude stěžovatele považovat za osobu se zdravotním postižením.

C. K věci samé

(...)

2. Posouzení Soudu

(a) Obecné zásady týkající se zákazu diskriminace

70. Soud opakuje, že „diskriminace“ znamená rozdílné zacházení s osobami v relativně srovnatelných situacích bez objektivního a rozumného odůvodnění, přičemž rozdílné zacházení postrádá jakékoliv „objektivní a rozumné odůvodnění“, pokud nesleduje „legitimní cíl“ nebo neexistuje „rozumný vztah přiměřenosti mezi použitými prostředky a cílem, jehož má být dosaženo“ (viz rozsudek ze dne 30. 1. 2018, Enver Şahin proti Turecku, č. 23065/12, bod 61).

71. Nicméně toto není jediný aspekt zákazu diskriminace podle čl. 14. Právo nebýt diskriminován při užívání práv zaručených Úmluvou je též porušeno, když státy bez objektivního a rozumného odůvodnění nezacházejí rozdílně s osobami, jejichž situace se podstatně liší (viz rozsudek ze dne 24. 10. 2019, J. D. a A. proti Spojenému království, č. 32949/17 a 34614/17, bod 84, s dalšími odkazy, zejména rozsudek velkého senátu ze dne 6. 4. 2000, Thlimmenos proti Řecku, č. 34369/97, bod 44).

72. Státům při posouzení, zda a do jaké míry rozdíly v jinak srovnatelných situacích mohou odůvodnit odlišné zacházení, přísluší určitý prostor pro uvážení (viz rozsudek velkého senátu ze dne 7. 11. 2013, Vallianatos a ostatní proti Řecku, č. 29381/09 a 32684/09, bod 76; a rozsudek ze dne 26. 10. 2021, Toplak a Mrak proti Slovinsku, č. 34591/19 a 42545/19, bod 113). Rozsah prostoru pro uvážení se bude lišit podle okolností, předmětu věci a skutkového stavu, ale konečné rozhodnutí ohledně dodržování požadavků Úmluvy leží na Soudu (viz rozsudek velkého senátu ze dne 24. 5. 2016, Biao proti Dánsku, č. 38590/10, bod 93). V oblasti obecných opatření hospodářské nebo sociální politiky je státu obvykle ponechán široký prostor pro uvážení (tamtéž).

73. Soud rovněž poznamenává, že Úmluva má být, pokud je to možné, vykládána v souladu s ostatními pravidly mezinárodního práva, jehož je součástí (viz rozsudek Enver Şahin proti Turecku, cit. výše, bod 60), a že z toho důvodu by spolu s dalšími relevantními materiály ... měla být zohledněna ustanovení upravující práva osob se zdravotním postižením obsažená v Úmluvě o právech osob se zdravotním postižením.

74. V předchozích případech týkajících se práv osob se zdravotním postižením Soud s odkazem na Úmluvu o právech osob se zdravotním postižením konstatoval, že čl. 14 Úmluvy je třeba vykládat ve světle požadavků této úmluvy na „přiměřené úpravy“, chápané jako „nezbytné a odpovídající změny a úpravy, které nepředstavují nepřiměřené nebo nadměrné zatížení a které jsou prováděny, pokud to konkrétní případ vyžaduje“, které mohou osoby se zdravotním postižením oprávněně očekávat při zaručení jejich „uplatnění nebo užívání všech lidských práv a základních svobod na rovnoprávném základě s ostatními“ (čl. 2 Úmluvy o právech osob se zdravotním postižením ...). Přiměřené úpravy napomáhají napravit neodůvodněné faktické nerovnosti a jejich odepření může představovat diskriminaci (viz rozsudek ze dne 23. 2. 2016, Çam proti Turecku, č. 51500/08, bod 65; a rozsudek Toplak a Mrak proti Slovinsku, cit. výše, bod 114).

75. Soud si je vědom toho, že každá osoba se zdravotním postižením má specifické potřeby, uznává, že přiměřené úpravy mohou mít různé formy, a zdůrazňuje, že jeho úkolem není určovat, která konkrétní opatření by měla být přijata. Z důvodu bezprostředního a neustálého kontaktu s realitou ve své zemi jsou vnitrostátní orgány k vyhodnocení individuálních a místních potřeb a podmínek v této oblasti povolány v zásadě lépe než mezinárodní soud (viz, *mutatis mutandis*, rozsudek Çam proti Turecku, cit. výše, bod 66; a rozsudek Enver Şahin proti Turecku, cit. výše, bod 68).

(b) Obecné zásady týkající se rodinného života dítěte a rodičů

76. Obecné zásady podle čl. 8 Úmluvy týkající se vzájemného soužití rodičů a dětí a možnosti vnitrostátního zásahu do tohoto práva byly podrobně vyloženy v rozsudku velkého senátu ze dne 10. 9. 2019, Strand Lobben a ostatní proti Norsku, č. 37283/13, body 202-213.

77. Soud opakuje, že zejména pokud jde o rodinný život, existuje široký konsenzus, a to i v

mezinárodním právem, na podporu názoru, že ve všech rozhodnutích týkajících se dětí musí být prvořadým hlediskem jejich nejlepší zájem (viz rozsudek velkého senátu ze dne 6. 7. 2010, Neulinger a Shuruk proti Švýcarsku, č. 41615/07, bod 135). Soud ostatně zdůraznil, že ve věcech týkajících se péče o dítě a omezení styku musí mít nejlepší zájem dítěte přednost před všemi ostatními hledisky (viz rozsudek ze dne 19. 9. 2000, Gnahoré proti Francii, č. 40031/98, bod 59).

78. Článek 8 vyžaduje, aby v případech, kdy si příslušné zájmy dítěte a zájmy rodičů odporují, vnitrostátní orgány našly spravedlivou rovnováhu mezi těmito zájmy a aby byl v procesu vyvažování přikládán zvláštní význam nejlepšímu zájmu dítěte, který může v závislosti na své povaze a závažnosti převážet nad zájmy rodičů (viz např. rozsudek velkého senátu ze dne 8. 7. 2003, Sommerfeld proti Německu, č. 31871/96, bod 64, s dalšími odkazy).

79. Obecně platí, že nejlepší zájem dítěte na jedné straně vyžaduje, aby kromě případů, kdy se rodina ukázala jako zvláště nezpůsobilá, byly vazby dítěte s rodinou zachovány, neboť zpřetrhat je by znamenalo vytrhnout dítě z jeho kořenů. Z toho vyplývá, že rodinné vazby mohou být přerušeny pouze za velice výjimečných okolností, musí být učiněno vše pro zachování osobních vztahů a pokud je to vhodné i pro „obnovení“ rodiny (viz rozsudek Gnahoré proti Francii, cit. výše, bod 59). Na druhé straně je jednoznačně v zájmu dítěte, aby byl zajištěn jeho vývoj ve zdravém prostředí, a rodič se nemůže domáhat podle čl. 8 přijetí takových opatření, která by mohla ohrozit zdraví a vývoj dítěte (viz, kromě mnoha dalších, rozsudek Neulinger a Shuruk proti Švýcarsku, cit. výše, bod 136; rozsudek velkého senátu ze dne 13. 7. 2000, Elsholz proti Německu, č. 25735/94, bod 50; a rozsudek ze dne 4. 4. 2006, Maršálek proti České republice, č. 8153/04, bod 71).

80. Je třeba mít na paměti, že vnitrostátní orgány mají výhodu přímého kontaktu se všemi dotčenými osobami, často již ve fázi, kdy jsou opatření týkající se péče o dítě zvažována nebo bezprostředně po jejich provedení. Z uvedeného vyplývá, že úkolem Soudu není nahrazovat vnitrostátní orgány při výkonu jejich pravomocí v oblasti úpravy péče o děti a práv rodičů, jejichž děti byly svěřeny do náhradní péče, ale spíše přezkoumávat podle Úmluvy rozhodnutí přijatá těmito orgány při výkonu jejich pravomocí v rámci jejich prostoru pro uvážení (viz například rozsudek velkého senátu ze dne 12. 7. 2001, K. a T. proti Finsku, č. 25702/94, bod 154). Soud tedy uznává, že orgány mají při posuzování nezbytnosti svěřeni dítěte do péče široký prostor pro uvážení (tamtéž, bod 155). Tento prostor však není neomezený. Soud v některých případech přikládal význam také tomu, zda se orgány před odnětím dítěte nejprve pokusily přijmout méně drastická opatření, například podpůrná nebo preventivní opatření, a zda se tato opatření ukázala jako neúspěšná [viz například rozsudek ze dne 24. 3. 1988, Olsson proti Švédsku (č. 1), č. 10465/83, body 72–74; rozsudek ze dne 18. 6. 2013, R. M. S. proti Španělsku, č. 28775/12, bod 86; rozsudek ze dne 26. 2. 2002, Kutzner proti Německu, č. 46544/99, bod 75].

81. Soud dále připomíná, že ačkoliv čl. 8 procesní požadavky výslovně nestanoví, rozhodovací proces týkající se opatření představujících zásah musí být spravedlivý a musí poskytovat náležitý respekt zájmům chráněným čl. 8 (viz rozsudek velkého senátu ze dne 10. 5. 2001, T. P a K. M. proti Spojenému království, č. 28945/95, bod 72). Ve věcech týkajících se opatření v oblasti veřejné péče je nezbytné posoudit, zda s ohledem na konkrétní okolnosti případu a zejména závažnost přijímaného rozhodnutí byli rodiče do rozhodovacího procesu dostatečně zapojeni tak, aby byla zaručena náležitá ochrana jejich zájmů, a zda měli možnost se k věci plně vyjádřit (viz rozsudek Strand Lobben, cit. výše, bod 212, s dalšími odkazy).

(c) Přístup Soudu v projednávané věci

82. Soud uznává, že rodiče se zdravotním postižením nesmí být považováni za osoby postrádající dostatečné rodičovské kompetence a dítě nesmí být odňato z jejich péče pouze s odkazem na zdravotní postižení, aniž by byl posouzen dopad zdravotního postižení na jejich schopnost poskytovat

rodičovskou péči (viz, *mutatis mutandis*, rozsudek ze dne 18. 2. 2020, Cînta proti Rumunsku, č. 3891/19, body 68–69; a rozsudek ze dne 29. 3. 2016, Kocherov a Sergejeva proti Rusku, č. 16899/13, body 109–110; dále srovnej rozsudek K. a T. proti Finsku, cit. výše, bod 168). Tento postoj je plně v souladu s ustanovením čl. 23 odst. 4 Úmluvy o právech osob se zdravotním postižením, jak je vykládán Výborem pro práva osob se zdravotním postižením ... Soud navíc zdůrazňuje, že nedostatek dovedností a zkušeností s výchovou dítěte, ať už z jakéhokoliv důvodu, sám o sobě může být jen stěží považován za legitimní důvod pro omezení rodičovské odpovědnosti nebo pro svěření dítěte do náhradní péče (viz rozsudek Kocherov a Sergejeva, cit. výše, bod 106).

83. Judikatura Soudu (viz body 71 a 74–75 výše) a související ustanovení čl. 5 odst. 3 a čl. 23 odst. 1 a 2 Úmluvy o ochraně osob se zdravotním postižením ... co se týče rodičů se zdravotním postižením naznačují, že jejich rodičovské kompetence, jakož i dopad jejich zdravotního postižení na výchovu a stav fyzické, psychické i sociální pohody jejich dítěte, by neměly být posuzovány abstraktně, ale s ohledem na dostupná a poskytnutá podpůrná opatření. Postupovat jinak a posuzovat jejich schopnost pečovat o dítě bez jakékoliv podpory by v konečném důsledku vedlo k posouzení jejich schopností pouze na základě jejich zdravotního postižení.

84. Rozhodovací praxe Soudu je ustálena na závěru, že stát má pozitivní závazek poskytovat osobám se zdravotním postižením přiměřené úpravy, včetně podpůrných opatření usnadňujících společný rodinný život rodičů a dětí (srov. například rozsudek ze dne 10. 1. 2017, Kacper Nowakowski proti Polsku, č. 32407/13, bod 93). Je však důležité mít na paměti, že rozsah a limity přiměřených úprav poskytovaných rodičům s ohledem na jejich zdravotní postižení jsou nezbytně utvářeny a omezovány nejen úvahami o „nepřiměřené nebo nadměrné zátěži“ (viz ... bod 74 výše), ale především prvořadým zohledněním nejlepšího zájmu dítěte (viz body 78–79 výše).

(d) Aplikace těchto zásad na projednávanou věc

85. Co se týče skutkového stavu projednávané věci, Soud v úvodu konstatuje, že u stěžovatele byla již v dětství diagnostikována porucha autistického spektra a ADHD. Úspěšně absolvoval středoškolský vzdělávací program určený osobám s poruchami učení a řadu let má stabilní práci. Také se mu dlouhodobě daří překonávat závislost na návykových látkách ... Materiál obsažený ve spise jednoznačně dokládá jeho dobrou vůli, vytrvalé úsilí získávat a rozvíjet své kompetence, jakož i celkovou ochotu spolupracovat s jemu poskytnutými podpůrnými službami ...

86. Krátce po narození stěžovatelovy dcery v únoru 2019 začalo být zřejmé, že situace rodičů je nestabilní a při výchově dítěte potřebují podporu ... Poté, co se matka fakticky zřekla své odpovědnosti za péči o V. F., převzal péči o dítě stěžovatel. Ze spisového materiálu jasně vyplývá, že islandské orgány byly o situaci a diagnóze stěžovatele informovány, braly je na vědomí a přijaly řadu individualizovaných opatření zaměřených na posílení stěžovatelovy schopnosti poskytovat dceři rodičovskou péči. Tato opatření zahrnovala téměř čtyřměsíční pobyt v rezidenčním zařízení Mánaberg za účelem diagnostikování, poradenství a nácviku ..., pět měsíců specializované podpory poradců YLFA v domácnosti stěžovatele ..., zapojení podpůrné rodiny za účelem odlehčení zátěže stěžovatele ..., poskytování poradenství zaměřeného na posílení jeho vztahu s dcerou ..., jakož i průběžné psychologické poradenství a terapie ... Pomoc a podpora poskytovaná stěžovateli v období předcházejícím červenci 2020, kdy byla stěžovatelova dcera svěřena do pěstounské péče na přechodnou dobu, byla jednoznačně intenzivní a rozmanitá.

87. Výše uvedená opatření i dosažený pokrok byly pravidelně a průběžně sledovány a vyhodnocovány ... a na základě získaných informací byly přijímány úpravy i nové podpůrné plány ... Soud v této souvislosti poznamenává, že nedlouho po propuštění stěžovatele ze zařízení Mánaberg bylo zjevné, že původní podpůrná opatření poskytovaná ve stěžovatelově domácnosti nejsou dostatečná, a od března 2020 byla proto opatření rozšířena tak, že V. F. trávila sedm dní v měsíci u podpůrné rodiny a

poradci YLFA navštěvovali stěžovatele třikrát týdně. Kromě toho mu každodenně pomáhala jeho matka ...

88. Všechny výše uvedené snahy vycházely nejprve z pozorování a obav pracovníků sociálně-právní ochrany dětí, následně z první zprávy o posouzení výchovných kompetencí ze dne 3. 12. 2019 ... vypracované během pobytu stěžovatele v zařízení Mánaberg, podle které stěžovatel nebyl schopen o svou dceru pečovat bez rozsáhlé pomoci. Na konci jeho pobytu v Mánaberg pracovníci zařízení uvedli, že stěžovatel je schopen pečovat o svou dceru pouze s cílenou podporou, a navrhli za tímto účelem konkrétní opatření, která následně orgány sociálně-právní ochrany dětí realizovaly ...

89. Přes stěžovatelovu dobrou vůli, zvýšenou podporu YLFA poradců, zapojení podpůrné rodiny i trvalé pomoci stěžovatelovy matky se další zprávy YLFA ... i dva odborné posudky ... shodovaly, že je čím dál zřetelnější, že stěžovatelovo zdravotní postižení omezuje nejen jeho rodičovské kompetence, ale i schopnost osvojit si a v praxi uplatnit znalosti, které měl získat prostřednictvím podpůrných opatření. Ačkoliv byl zaznamenán určitý pokrok, byl spíše omezený a značně závislý na intenzivní pomoci. Z těchto zpráv vyplývalo, že stěžovatelovo zdravotní postižení vážně ovlivňovalo jeho schopnost rozpoznat a pochopit potřeby jeho dcery a schopnost vytvářet s ní pevné emocionální a psychické pouto, což mělo nepříznivý dopad na její celkovou spokojenost a zdravý vývoj. Zprávy YLFA navíc naléhaly na orgány, aby braly dostatečně vážně známky zanedbání, které dítě vykazovalo.

90. Výbor orgánu pro ochranu dětí v červenci 2020 na základě dostupných podkladů rozhodl o svěření V. F. do pěstounské péče na přechodnou dobu ... a po důkladném posouzení případu a novém posouzení rodičovských kompetencí stěžovatele ... se rozhodl zahájit řízení o odnětí dítěte z péče stěžovatele. Výbor orgánu pro ochranu dětí konkrétně uvedl, že přestože byla stěžovateli poskytována pomoc a podpora, dívka vykazovala známky zanedbávání, zatímco v péči pěstounů dělala velké pokroky. Všechna dostupná podpůrná opatření byla vyčerpána a trvalá pěstounská péče představovala jediné řešení odpovídající nejlepšímu zájmu V. F. ... V řízení před Výborem orgánu pro ochranu dětí byl stěžovatel zastoupen svým právním zástupcem.

91. Soudem nařízený znalecký posudek k posouzení rodičovských kompetencí stěžovatele vycházel z rozhovorů, pozorování a testování. Obsahoval také komplexní přehled veškerých dostupných důkazů a v podstatě potvrdil předchozí zjištění ... Soudem ustanovený znalec zohlednil zdravotní postižení stěžovatele, konzultoval s odborníkem v oboru studia zdravotních postižení a dospěl k závěru, že s ohledem na blaho dítěte by nebylo důvodné přijímat další podpůrná opatření nebo se snažit o ponechání V. F. v péči stěžovatele ...

92. V řízeních o odnětí dítěte z péče stěžovatele, ve kterých byl stěžovatel řádně zastoupen svým právním zástupcem, dospěly Islandské soudy ke shodným závěrům ... Okresní soud zdůraznil, že přestože byla stěžovateli poskytnuta rozsáhlá podpůrná opatření, nebyl schopen naplnit potřeby své dcery a přijímat další podpůrná opatření není v nejlepším zájmu dítěte ... Odvolací soud dodal, že ačkoliv zdravotní postižení samo o sobě nemůže být důvodem pro zbavení péče o dítě, v projednávané věci byl závěr přijat s ohledem na neurologická omezení a praktické zkušenosti získané z rozsáhlých podpůrných služeb poskytnutých stěžovateli ...

93. Soud nemůže s ohledem na všechny výše uvedené skutečnosti přijmout tvrzení stěžovatele, že islandské orgány tím, že nezohlednily jeho zdravotní postižení a neposkytly mu přiměřené úpravy, jej neochránily před diskriminací při výkonu jeho práv podle čl. 8. Soud konstatuje, že přestože islandské orgány formálně neudělily stěžovateli status osoby se zdravotním postižením, orgán sociálně-právní ochrany dětí, Výbor orgánu pro ochranu dětí i všichni odborníci zapojení do tohoto případu jeho zdravotní postižení a potřeby systematicky zohledňovali. Pomoc poskytovaná stěžovateli byla přiměřená v tom smyslu, že se zaměřovala na jeho rodičovské kompetence a přizpůsobovala se

jeho potřebám, a to jak obecně, tak s ohledem na jeho schopnosti rozpoznávat a reagovat na psychické a emocionální potřeby své dcery a vytvářet s ní pevnou vazbu. Poskytování podpůrných opatření bylo také flexibilní, zejména v případech, kdy bylo vyvíjeno další úsilí, když obvyklá míra pomoci nebyla k zajištění spokojenosti dítěte dostatečná. Soud připomíná, že jeho úkolem není určit, jaká konkrétní opatření pro zajištění přiměřené úpravy měla být poskytnuta. Vnitrostátní orgány jsou k vyhodnocování individuálních a místních potřeb a podmínek povolány zásadně lépe než mezinárodní soud a jejich rozhodnutím by tak měla být přiznána náležitá váha.

94. Podle názoru Soudu nebylo s ohledem na zjištěné a dobře zdokumentované obavy o blaho a vývoj stěžovatelovy dcery stěžejní otázkou, kterou se měly v řízení o odnětí dítěte z péče stěžovatele zabývat Výbor orgánu pro ochranu dětí a islandské soudy, to, zda byla teoreticky či prakticky dostupná další opatření k podpoře stěžovatele v rodičovství, ale zda by provedení takových opatření bylo slučitelné s nejlepším zájmem jeho dcery. Při rozhodování o této věci a vyvažování dotčených zájmů vycházely z komplexní a podrobné analýzy skutkového stavu ... a dospěly k řádně odůvodněným a přiměřeným závěrům ...

95. Soud uvádí, že bylo v nejlepším zájmu dítěte, aby bylo odňato z péče stěžovatele, a že s ohledem na negativní dopad jeho péče na blaho a celkovou spokojenost dcery islandské soudy omezily jeho práva přiměřeně a odůvodněně ... Soud rovněž považuje za významné, že v projednávané věci nevedlo odnětí dítěte z péče a jeho svěření do pěstounské péče k úplnému přerušování rodinných vazeb a kontaktu mezi stěžovatelem a jeho dcerou a že tito nadále udržují pravidelný kontakt ...

96. Ve světle výše uvedeného dospěl Soud k závěru, že dostupné materiály neobsahují nic, co by podporovalo stěžovatelovo tvrzení, že dítě bylo z jeho péče odňato pouze na základě jeho zdravotního postižení. Je naopak zřejmé, že islandské orgány nikdy nepovažovaly stěžovatelovo zdravotní postižení za důvod pro omezení jeho rodičovských práv, ale vždy posuzovaly jeho schopnost poskytovat dceři rodičovskou péči s ohledem na dostupnou podporu a opatření.

97. Soud proto nenachází žádné důvody ke zpochybnění závěrů islandských orgánů o rozsahu a míře přiměřených úprav poskytnutých stěžovateli ani jejich rozhodnutí odejmout dceru ze stěžovatelovy péče. Důsledně braly v úvahu potřeby stěžovatele jako rodiče se zdravotním postižením, poskytly mu rozsáhlou individualizovanou podporu, usilovaly o nápravu faktické nerovnosti způsobené jeho zdravotním postižením, jeho rodičovské kompetence posuzovaly s přihlédnutím k dostupným podpůrným opatřením a o odnětí dítěte z jeho péče rozhodly teprve tehdy, když to vyžadoval nejlepší zájem dítěte.

98. Soud proto uzavírá, že k porušení čl. 14 Úmluvy ve spojení s čl. 8 nedošlo.

(...)

VÝROK

Z TĚCHTO DŮVODŮ SOUD:

1. *Prohlašuje* stěžovatelovu stížnost za přijatelnou;

2. *Rozhoduje*, že nedošlo k porušení čl. 14 Úmluvy ve spojení s čl. 8, pokud jde o námitku stěžovatele týkající se selhání islandských orgánů při poskytnutí přiměřených úprav ve formě podpůrných opatření, která by mu pomohla při péči o jeho dceru, což vedlo k odnětí dítěte z jeho péče.

(...)

(Zpracovala: Mgr. Tereza Zindulková)